

Öğretmen Adaylarının KPSS ve Alan Sınavına İlişkin Görüşleri

Emrullah ERDEM¹, Yasin SOYLU²

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Türkiye’de var olan Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ve yapılması planlanan alan sınavı hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma, bir devlet üniversitesindeki Eğitim Fakültesinin farklı programlarında okuyan toplam 110 öğretmen adayıyla yürütülmüştür. Özel durum yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan bir form kullanılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%75) KPSS yerine alan sınavını tercih ettiği ve öğretmen seçiminde başka faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Eğitimi, Öğretmen Seçimi, KPSS, Alan Sınavı

Prospective Teachers’ Opinions about CSSE and Field Examination

Abstract

The aim of this study is to reveal the opinions of prospective teachers on Civil Servant Selection Examination (CSSE) and field examination that is planned to be performed in Turkey. The study conducted through case study method was carried out with a total of 110 prospective teachers who are studying in different programs at the faculty of education in a state university. Data were gathered via a form, which is composed of open-ended questions. The data were analysed using descriptive analysis and content analysis techniques. As a result of the analysis, it was determined that a great majority of prospective teachers (%75) preferred field examination instead of CSSE and some other factors should be considered in the selection of teacher.

Keywords: Teacher Education, Teacher Selection, CSSE, Field Examination

¹Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Adıyaman-TÜRKİYE

E-Posta: eerdem@outlook.com

²Atatürk ÜniversitesiKazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum-TÜRKİYE

Giriş

Eğitim sistemlerinin temel amacı, ülkenin nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve yurttaşlarına vatandaşlık eğitimini vermektir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Eğitim sisteminin başlıca öğelerini; öğrenciler, öğretmenler, eğitim programları, yöneticiler, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziki ve finansal kaynaklar oluşturmaktadır (Şişman, 2007). Bu öğeler uyumlu bir şekilde işlendiğinde, belirlenen amaçlara ulaşılabilir ve istenilen verim elde edilebilir (Nartgün, 2008; Paliç ve Keleş, 2011). Öğretmenler, öğrenme ortamlarında eğitim-öğretim faaliyetlerini bizzat yürüten ve öğrenene en yakın konumdaki kişiler olduğundan bu süreçte en önemli rol kuşkusuz öğretmenlere aittir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenliğin bir "ihtisas mesleği" olduğu ve öğretmen adaylarında aranacak niteliklerin genel kültür, özel alan bilgisi ve pedagojik alan bilgisinden oluştuğu belirtilmektedir (MEB, 2011). Öğretmen yeterliliği ya da niteliği konulu çalışmalarda sıkça karşılaşılan bu üç kavramın ne ifade ettiği önem arz etmektedir. *Genel kültür*; öğretmenin, meslekî rollerini etkili bir şekilde yerine getirmesine yardımcı olan ve öğretmenin eğitim sürecinde disiplinler arası deneyim ve birikimlerini kapsayan bir boyuttur (MEB, 2011). *Alan bilgisi*, öğretmenin alanındaki kavram ve olguların bilgisini; *pedagojik alan bilgisi* ise bir konuyu başkalarına anlaşılır kılan gösterim ve formüle etme yollarını içermektedir (Shulman, 1987).

Öğretmenlerin yukarıda belirtilen niteliklere sahip olmaları, eğitim-öğretim faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütebilmeleri için oldukça önemlidir. Başka bir deyişle, etkili bir öğretimin gerçekleştirilebilmesi, öğreticinin konuya ilişkin yeterli düzeyde bilgiye sahip olmasına ve bu bilgiyi uygun yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenene aktarabilmesine bağlıdır. Nitekim alan bilgisinin ve pedagojik alan bilgisinin etkili öğretimler gerçekleştirebilmek için önemli olduğunu belirten birçok çalışmaya rastlamak mümkündür (Ball, 1988; 1990; Davis ve Simmt, 2006; Hill, Rowan ve Ball, 2005; Shulman, 1986; 1987; Tchoshanov, 2011; Wilson, Shulman ve Richert, 1987).

Öğretim; derin bir bilgiye sahip olmayı, bu bilgiyi değişen koşullar altında sentezleme, bütünleştirme ve farklı grup ve bireyler karşısında işe koymayı gerektiren çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir (Hollins, 2011). Bu sürecin verimli olmasında etkili olan faktörlerden biri de, öğretmenlerin üniversite eğitimleri sırasında ne kadar donandıklarıdır. Nitekim, üniversitelerde verilen eğitimin öğretmen adaylarının ileride etkili öğretimler gerçekleştirmeleri açısından önemli olduğunu vurgulayan birçok çalışma mevcuttur (Arslan ve Özpınar, 2008; Erginer, 1995; Hill ve ark., 2005;

Küçük ve ark., 2010; Peker, 2009; Smith, 2000; Ubuz, 2002). Dolayısıyla üniversite eğitimi, öğretmen seçimi ve öğretmen adaylarının meslek hayatlarında başarılı olabilmeleri açısından önem arz etmektedir.

Etkili öğretmen seçiminin temel amacı, doğru öğretici personeli seçerek etkin öğretim aktivitelerini gerçekleştirmektir (Eraslan, 2004). Dünyadaki öğretmen seçme sistemlerine bakıldığında genel olarak iki yaklaşımın kullanıldığı görülmektedir (Barber ve Mourshed, 2007): İlk yaklaşımda, öğretmenlik programlarına ihtiyaç duyulan öğretmen sayısı göz önünde bulundurularak öğrenci alınmaktadır. Dolayısıyla bu programlardan mezun olan öğretmen adayları pek istihdam sıkıntısı çekmemektedir. İkinci yaklaşımda ise, öğretmenlik programlarına genellikle ihtiyaçtan fazla öğrenci alındığından istihdam için ikinci bir seçme yapılmaktadır.

Türkiye’de hali hazırdaki öğretmen seçme süreci yukarıda belirtilen ikinci yaklaşımla benzerlik göstermektedir. Nitekim Türkiye’de mezun olan öğretmen aday sayısı ihtiyaçtan fazla olduğu için öğretmen seçim sürecinde sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Bilindiği gibi Türkiye’de öğretmen aday olmak isteyen bir bireyin öncelikle Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS)’nda (daha önceleri Öğrenci Seçme Sınavı-ÖSS) ilgili alan türlerinde yeterli puanları almaları gerekmektedir. Bu merkezi sınavlarla üniversiteye yerleşen bir öğrencinin öğretmen olabilmesi için lisans öğrenimini başarı ile tamamlaması gerekmektedir. Ancak adayların lisans öğrenimlerini başarıyla tamamlamış olmaları, öğretmen olabilmeleri için yeterli görülmemektedir. Adayların ayrıca ÖSYM tarafından yapılan Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)’ndan da atanacağı bölüme ilişkin yeterli puanı alması ön koşulmaktadır. KPSS’de adaylara içeriği genel kültür, genel yetenek ve eğitim bilimlerinden oluşan sorular sorulmaktadır. Adaylardan bu soruları belirlenen bir süre içerisinde cevaplamaları istenmektedir. Bu sınav sistemi eğitim fakültelerinde okuyan öğretmen adaylarının sınav odaklı çalışmalarına yol açmaktadır. Ayrıca KPSS uygulamasında alan bilgisi ölçülmediğinden, öğretmen adayları lisans öğrenimleri sırasında alan derslerini sadece geçer bir not alacak kadar önemsemektedirler. Bu durum öğretmen adaylarının seçiminde farklı uygulamaların işe koşulmasını gerekli kılmaktadır.

Son zamanlarda, öğretmen adaylarının seçiminde alan sınavının uygulanması gündeme gelmiştir. Bu uygulamada, genel kültür, genel yetenek ve eğitim bilimlerinin yanı sıra öğretmen adaylarının alan dersleriyle ilgili bilgilerinin de ölçüleceği belirtilmektedir. Öğretmen seçme sürecinin merkezinde yer alan öğretmen adaylarının bu süreç hakkındaki görüş ve düşüncelerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda bu

çalışmada, öğretmen adaylarının Türkiye’de var olan KPSS ve yapılması planlanan alan sınavı hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Buçalışma, çok özel bir konu ya da durum üzerinde yoğunlaşma fırsatı veren özel durum (*casestudy*) yöntemiyle (Yin, 1994) yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesindeki farklı programlarda okuyan toplam 110 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitliliğe dayalı bir araştırmada amaç, genelleme yapmak değil, çeşitlilik arz eden durumlar arasında ortak olguların olup olmadığını bulmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Öğretmen adaylarının kimliklerini gizli tutmak amacıyla kendilerine Tablo 1’de gösterilen kodlar verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Programlara Göre Dağılımı ve Kendilerine Verilen Kodlar

Program	N	Kod
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	23	M1, M2, M3, ...
Fen Bilgisi Öğretmenliği	23	F1, F2, F3, ...
Sınıf Öğretmenliği	22	SNF1, SNF2, SNF3,...
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21	S1, S2, S3, ...
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	21	B1, B2, B3, ...
Toplam	110	

Verilerin Toplanması

Araştırmada, öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda açık uçlu sorulardan oluşan bir taslak form oluşturulmuştur. Uzman görüşlerine (*her bir programdan birer öğretim elemanı*) başvurulduktan ve yukarıda belirtilen programlarda okuyan birer öğretmen adayına pilot uygulama yapıldıktan sonra dönütler alınarak forma son hali verilmiştir. Form, öğretmen adaylarına öğretmen seçiminde yapılması planlanan alan sınavı hakkında bilgi verilerek uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu

doğrultuda, veriler farklı araştırmacılar tarafından derinlemesine incelenmiş ve anlamlı bölümlerden kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar arasındaki ilişkiler incelendikten sonra, bu kodları kapsayan kategorilere ulaşılmıştır. Farklı araştırmacılar tarafından ulaşılan kategoriler karşılaştırılarak üzerinde uzlaşılan üç kategori oluşturulmuştur. Ayrıca nitel değerlendirmelerde doğrudan alıntıların bireylerin düşüncelerini olduğu gibi yansıtmada etkili olacağına inanıldığı (Yin, 1994) için her bir kategoriye örnek olabilecek cevaplar aynen aktarılmıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların her bir kategoriye ilişkin görüşlerinin sıklık düzeyleri ve yüzdeleri verilerek, araştırmanın problemi hakkında daha genel yargılara ulaşılmıştır.

Bulgular

Verilerin analizi sonucunda “*KPSS Uygulaması*”, “*Alan Sınavı Uygulaması*” ve “*Diğer Uygulamalar*” kategorilerine ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerinin bu kategorilere göre sıklık düzeyleri ve yüzdeleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcı Görüşlerinin Kategorilere Göre Sıklık Düzeyleri ve Yüzdeleri

Bölüm/Anabilim Dalı	Kategoriler						
	KPSS Uygulaması		Alan Sınavı Uygulaması		Diğer Uygulamalar		
	N	f	%	f	%	f	%
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	23	6	26	17	74	13	57
Fen Bilgisi Öğretmenliği	23	4	17	19	83	17	74
Sınıf Öğretmenliği	22	7	32	15	68	13	59
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	21	7	33	14	67	14	67
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	21	3	14	18	86	17	81
Toplam	110	27	25	83	75	74	67

Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%75, N=83) öğretmen seçiminde alan bilgisinin sınanması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmen adaylarının %25’i (N=27) KPSS uygulamasının devam etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %67’si (N=74) ise öğretmen seçiminde başka ölçütlerin de göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Sıklık düzeyleri ve yüzdeleri belirtilen bu kategorilere ilişkin örnek katılımcı cevapları aşağıda sunulmuştur.

KPSS Uygulaması

Katılımcıların %25'i (N=27) öğretmen seçiminde KPSS uygulamasının devam etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. KPSS uygulamasını benimseyen katılımcılar bu görüşlerine, öğretmen adayı sayısının ihtiyaçtan fazla olması, yeni bir uygulamaya alışamama ve uygulanma zamanı gibi gerekçeler sunmuşlardır. Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

KPSS'nin eleştirilecek bir yanını bulamıyorum. Çünkü sonuç itibarıyla mezun sayısı çok ve bu ölçüde alım az yani talep çok, seçilenler az bir ölçütün olması gerekir, bunu da ancak sınavla yapabiliriz (SNF4).

...Şu an bize alan sınavı uygulanması çok anlamsız olur. Çünkü biz bu bölümü kazandığımız zaman sınav sistemi KPSS idi. Bu saatten sonra biz alan sınavına hazır olamayız (F15).

KPSS sınavını isterim. Çünkü alan sınavı yeni gündeme gelen bir sistem. Eğer alan sınavının olacağını üniversiteye geldiğimiz ilk yıl öğrenmiş olsaydık buna göre hazırlanırdık. Çünkü çoğu derslerde sadece geçelim yeter mantığıyla ders çalıştık (M11).

KPSS yapılmalıdır. Çünkü alan sınavında haksızlıklar çok fazla olur. Atanamayan öğretmen adayları KPSS'ye çalışmaktan kendi alan derslerini unutmüşlardır. Özellikle eski öğrenciler için sadece KPSS olmalıdır (B2).

Gerekli ve olması gereken bir sınav. Bu kadar eğitim fakültesi mezununun olduğu ülkemizde öğretmen adayları başka nasıl seçilecektir ki... Genel yetenek, genel kültür ve eğitim bilimleri ile ilgili bilgi sahibi olmak gerekmektedir ki bunlar KPSS'de sorulmaktadır. Alan bilgisi ise üniversitede yeterince verilmekte... KPSS mantıklı bir sınav... (S7).

Katılımcıların %75'i (N=83) öğretmen seçiminde KPSS uygulamasının doğru bir uygulama olmadığını ve birtakım sakıncalarının olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcılar, öğretmen adaylarının sadece yazılı sınavlarla ölçüldükleri ve üniversitede verilen eğitim göz ardı edildiği için KPSS'nin doğru bir uygulama olmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları bu doğrultuda aşağıdaki gibi görüş bildirmişlerdir:

Öğretmenlik meslek becerisi KPSS denen birkaç saatlik yazılı sınavla ölçülemez. Branş derslerine yönelik soruların değerlendirmede olmaması, bu sınavı kazanıp da göreve başlayan ve alanında yetersiz birçok öğretmenin olmasına yol açmaktadır (F5).

KPSS öğretmen alımı için bir ölçüt olamaz. Çünkü farklı öğretmenlik programları okuyoruz ancak hepimiz KPSS'ye girip, bu sınavdan aldığımız sonuca göre değerlendiriliyoruz. Örneğin, Fen bilgisi öğretmenliğinden mezun olmuş bir öğretmen adayına coğrafya, tarih, anayasa konularında sorular sorulup, bu sınavın sonucu olarak mesleğini yapabileceğine karar verilmektedir. Böyle bir durumda doğru bir öğretmen seçimi yapılabilir mi? (B10).

Bence KPSS iyi bir yöntem değil. Bu sistemde devlet iyi test çözen öğretmeni almakta. Bu öğretmenler ders anlatmakta ne kadar başarılı olabilirler ki. İşin bu yönünün de göz önüne alınması gerekir. KPSS'yle başarılı öğretmenleri seçebileceklerini zannetmiyorum (M16).

... Üniversitelerde verilen eğitimin yani eğitim fakültelerinin 4-5 yıl boyunca uğraş verdikleri bir sürecin bir tarafa atılarak, öğretmen adayının birkaç saat süren bir sınavdaki başarıya göre atanması hiç doğru bir uygulama değil... (S9).

... Bu sınav üniversitelerin yetersiz olduğunu ve öğretmen alımı için bir sınavın gerekli olduğunu gösteriyor ki bu da doğru değil. Üniversitelerde alınan 4 yıllık eğitimin bir değeri yok mu?... Üstelik sınavda sorulan sorular sınavın amacına uygun değil, bütün meslek grupları aynı sınava mı tabi tutulmalıdır? (SNF13).

Alan Sınavı Uygulaması

Katılımcıların %75'i (N=83) öğretmen seçiminde alan bilgisinin sınanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu yöndeki görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Alan sınavının uygulanmasının daha iyi olacağını düşünüyorum. Çünkü mevcut sistemde her öğretmen adayı, kendi alanı dışındaki derslerle ilgili soruları da sınavda çözmek zorunda bırakılıyor. Alan ağırlıklı sınavla daha kaliteli ve alanlarında başarılı öğretmenler yetişecektir (SNF7).

Alan sınavı aslında baştan beri uygulanması gereken bir sistemdi. Her öğretmenin branşı farklı olduğundan tüm öğretmen adayları aynı tür sınavla seçilmemelidir. Her öğretmen kendi branşıyla alakalı bir alan sınavına tabii olmalıdır. Böylece her öğretmen zamanla kendi alanında uzmanlaşır ve ... (F3).

... Bu uygulama aynı kulvardaki öğrencileri birbiriyle kıyasladığından doğru bir uygulamadır. Ben matematikçi olduğumdan matematiği yapıp diğer sözel konularda başarılı olan matematikçi arkadaşlarımın

çok gerisine düşmem. Benim alanım matematik, diğer alanlar değil ki... (M5).

Bence doğru bir uygulama olur. Çünkü insanın alanı dışındaki sorulara tabi tutulmaması gerekir. Ancak bu uygulama öğretmen adayının mesleğini yerine getirebilecek kadar bilgisinin olup olmadığını test edecek şekilde olmalıdır. Birçok öğretmen adayı fakülteden kendi mesleği hakkında yeterince bilgiyle donanarak mezun olmuyor. Bu yüzden... (B8).

Öğretmenlerin kalitesini arttıracaklarını düşünüyorum. Çünkü pedagojik bilgilerin ve genel kültür bilgisinin yanında alan bilgisinin de sınanması öğretmenleri daha donanımlı hale getirecektir. Sistem zor olsa da daha seçici olacak. Öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmelerini zorunlu kılacak ve bu da eğitim kalitemizin artmasını sağlayacaktır (S2).

Katılımcıların %25'i (N=27) öğretmen atamalarında alan sınavının gerekli bir uygulama olmadığını ve eğer uygulanacaksa uygulanma zamanının iyi ayarlanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu yöndeki görüşlerden bazıları şu şekildedir:

Ben bu uygulamadan taraf değilim. Zaten fakültelerde alan derslerimizden vize ve final sınavlarına giriyoruz. Eğer bu sınav gelecekse fakülteler de kalsın liseyi bitiren bu sınavlara girsin. Bu sistem yerine tüm üniversitelerde yapılan sınavlara bir standart gelsin (SNF9).

... Fakülte bitiminde tekrar alandan sınava tabi tutulmak anlayabildiğim bir olay değil, zaten fakültede birçok sınav yapıyor, o sınavların sonucuna göre derslerden geçiliyor. 4 yıllık maratonun sonucunda fakültede verilen alan eğitimine güvenmeyip insanları yeniden sınavlara alacaklar... (B13).

Alan sınavı uygulaması bizim için çok kötü olacak. Bu sistemi gelecek sene ÖSS'yi kazanan yeni arkadaşlarımız için yapmaları gerekir. Çünkü ben 4 yıl boyunca KPSS'den dolayı kendi alanımı önemsemediğimden nasıl alan sınavına girmeyi düşünebilirim (F8).

Bu yeni uygulamanın gerekli olmadığını ve bu şartlarda verimli olabileceğini düşünmüyorum. Zaten öğretmen adayı gereken alan bilgisini fakültede emek vererek almaktadır. Üniversite eğitiminden sonra alan bilgisini sınavın tekrardan başka bir işe yaramayacağı kanısındayım (S11).

Bu uygulama seneye gelecek olan 1. sınıf öğrencileriyle başlayacak olsa daha iyi olur. En azından bu öğrenciler 1. sınıftan itibaren alanlarıyla ilgili dersleri sadece geçmek için değil, bir şeyler öğrenebilmek ve sınavda iyi puan almak için çalışırlar. Ayrıca bir de üniversitelerde verilen eğitimlerin birbirinden farklı olduğunu düşünürsek, bu yeni sınav sistemi hazırlanırken bu durum göz önünde bulundurulmalı (M12).

Diğer Uygulamalar

Katılımcıların %67'si (N=74) ise öğretmen seçiminde başka faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

... Öğretmen adaylarının yapılan bu sınavlarda yüksek not almaları ileride nitelikli öğretmen olacakları anlamına gelmez. Öğretmen yeterlilik sınavları yapılarak bağül değerlendirme olmaksızın yeterlilik belgesiyle atanma gibi bir yol izlenebilir (SNF7).

... Ne kadar ihtiyaç varsa ona göre öğrenci alınmalı üniversitelere ve öğretmenler sadece eğitim fakültelerinden seçilmeli. Fen-Edebiyat fakültesi mezunu olup formasyon alanlar da öğretmen olabilmekte maalesef. Ayrıca her yıl açık öğretimdeki bazı öğretmenlik bölümlerine binlerce öğrenci alınmakta. Bunun da önüne geçilmesi gerekiyor (S6).

... Ayrıca ülkedeki eğitim fakültelerinin sayısı ve kontenjanlar azaltılsın. Öğretmen atamalarında sınav sistemi yanlış fakat içinde bulunduğumuz durum buna mecbur bırakıyor. Eğitim dersleriyle ilgili bilgisinin yanı sıra herkesin alan bilgisi de ölçülmelidir. Bunun yanı sıra üniversite genel not ortalaması ve yapılan stajlar da değerlendirmeye katılmalıdır (B4).

... Bence öğretmen atamalarında izlenecek yol, üniversite kontenjanlarını azaltıp üniversite bitirmeyi biraz daha zorlaştırmaktan geçiyor. Üniversiteler az öğrenci mezun edecek ama yetiştirebildiği en kaliteli öğrencileri yetiştirecek. Böylece öğretmenin kalitesi artıp... (F7).

... Ben ilköğretim matematik öğretmenliği öğrencisiyim. Ben öğretmen olacağım. Soyut sembollerle uğraşan matematikçi değil. Üniversitede bize verilen eğitim, kullanmayacağımız alan bilgileri yerine öğretmeyi öğretme şeklinde olmalıdır. Daha sonra bir süre öğretmenlik yapmalıyız. Bu süreçte bizler uzmanlar tarafından gözlenmeli ve yeterliliğimize karar verilmeli (M11).

Tartışma

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Türkiye’de var olan KPSS ve yapılması planlanan alan sınavı hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla yapılan analizler sonucunda, katılımcıların az bir kısmının (%25) öğretmen seçiminde KPSS uygulamasının devam etmesini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu yönde görüş bildiren katılımcılar, bu görüşlerine çeşitli gerekçeler sunmuşlardır. Bunlardan ilki, öğretmen adayı sayısının ihtiyaçtan fazla olmasının bu sınavı gerekli kıldığı şeklindedir. Öğretmen adayı sayısı ihtiyaçtan fazla olduğu için bir elemanın yapılması gerektiği ve bu elemanın yapılmasında ise KPSS’nin doğru bir uygulama olduğu dile getirilmiştir. Katılımcıların bu yöndeki görüşlerinin bir kısmı yapılan araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir (Dilekmen ve ark.,2005; Eraslan, 2004; Sezgin ve Duran, 2011). Öğretmen adayı sayısının fazla olmasının bir eleme sınavının yapılmasını gerekli kıldığı söylenebilir. Dünyadaki öğretmen seçme sistemlerine bakıldığında da öğretmenlik programlarına ihtiyaçtan fazla öğrenci alan ülkelerde istihdam için bir elemanın yapıldığı görülebilir (Barber ve Mourshed, 2007).

Öğretmen seçiminde KPSS uygulamasını benimseyen katılımcıların sundukları gerekçelerden biri de, şu anda eğitim fakültelerinde okuyan öğretmen adaylarının öğretmen seçiminde yapılacak yeni bir uygulamaya alışmalarının zaman alacağı şeklindedir. Bu yönde görüş bildiren katılımcılar, kendilerinin KPSS uygulamasına yönelik olarak hazırlandıklarını, bu nedenle lisans derslerine yeterince önem vermediklerini ve bu dersleri sadece geçmek için çalıştıklarını dolayısıyla KPSS yerine alan sınavının yapılması durumunda başarısız olacaklarını dile getirmişlerdir. Yeni bir uygulama başlatılacaksa bu uygulamanın yürürlüğe girdiği yıldan itibaren üniversiteye yerleşen öğretmen adaylarına yönelik olarak yapılması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının bu gerekçelerinin doğru bir yaklaşım olduğu yani öğretmen seçimi için planlanan yeni bir uygulamanın şu anda okuyan öğretmen adaylarına yönelik olarak yapılmaması gerektiği söylenebilir.

Araştırmada, katılımcıların çoğunun (%75) öğretmen seçiminde alan bilgisinin sınanması gerektiği görüşünde oldukları görülmüştür. Bu yönde görüş bildiren katılımcılar, genel kültür ve pedagojik bilgilerin yanı sıra alan bilgisinin de sınanması gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Nitekim literatürde genel kültür bilgisi ve pedagojik bilginin yanı sıra öğretmenin sahip olduğu alan bilgisinin de etkili öğretimler gerçekleştirmek için gerekli olduğunu belirten birçok çalışmaya rastlamak mümkündür (Baki, 1997; Ball, 1988; 1990; Cankoy, 2010; Davis ve Simmt, 2006; Demirel, 1999; Hill ve ark.,2005; MEB, 2009; Shulman, 1986 ve 1987; Tchoshanov, 2011; Wilson ve ark., 1987). Elde edilen bu sonuç ve ilgili literatür, öğretmen seçiminde

öğretmen adayının alan bilgisinin sınanması gerektiğini göstermektedir. Bu katılımcılar ayrıca, öğretmen seçim sürecinde her öğretmen adayının kendi alanıyla ilgili konulardan da sorumlu olacağını bilmesinin, üniversite eğitimi sırasında aldığı derslere daha çok önem vermesini sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu bağlamda üniversitede alınan eğitimin öğretmen yeterliği üzerindeki önemini belirten literatüre (Arslan ve Özpınar, 2008; Erginer, 1995; Hill ve ark.,2005; Küçük ve ark., 2010; Peker, 2009; Smith, 2000; Ubuz, 2002) bakıldığında da, alan bilgisini sınamanın öğretmen seçme sürecinde gerekli bir uygulama olduğu söylenebilir.

Araştırmada, katılımcıların %67'si öğretmen seçim sürecinde ilave olarak farklı uygulamaların da işe koşulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu yönde görüş bildiren katılımcılara göre, öğretmen adayının atanabilmesi için öncelikle eğitim fakültelerindeki kontenjanların azaltılması gerekmektedir. Böylece lisans öğrenimini bitiren her öğretmen adayı herhangi bir sınava tabii tutulmaksızın atanabilme imkânı elde etmiş olacaktır. Katılımcılar tarafından önerilen ikinci bir uygulama ise, öğretmen seçiminde lisans ağırlıklı genel not ortalamasının ve öğretmenlik uygulamalarının da değerlendirmeye alınması yönündedir. Bunun yanı sıra, bazı öğretmen adayları üniversite eğitimi sırasında uygulama ders saatlerinin sayısının artırılması ve uygulama okullarında öğretmen adayının yeterli olup olmadığına karar verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının Türkiye'deki öğretmen seçme sistemine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmaya çalışıldığı bu çalışmada, katılımcıların çoğunun (%75) öğretmen seçiminde öğretmen adaylarının alan bilgilerinin sınanması gerektiği görüşünde oldukları ve KPSS uygulamasını yeterli bir uygulama olarak görmedikleri belirlenmiştir. Katılımcıların az bir kısmı (%25) tarafından öğretmen seçiminde KPSS uygulamasının devam etmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Katılımcıların %67'sinin ise öğretmen seçiminin etkili bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle eğitim fakültelerindeki kontenjanların azaltılarak, lisans ağırlıklı genel not ortalamasının ve öğretmenlik uygulamalarının da değerlendirmeye alınması, müfredattaki uygulama ders saatlerinin sayısının artırılması ve öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında öğretmen adaylarının performanslarının akademisyenler tarafından gözlenmesi gerektiği görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Eğitim fakültelerine öğrenci alınırken öğretmen ihtiyacı göz önünde bulundurulmalıdır.

- Öğretmen seçiminde öğretmen adaylarının genel kültür, alan bilgileri ve pedagojik alan bilgileri sınanmalıdır.
- Öğretmenlik mesleğinin sadece belli bir bilgiye sahip olmayı değil bunun yanı sıra bildiklerini etkili bir şekilde aktarabilmeyi de gerektirdiği göz önüne alınırsa, müfredattaki uygulama ders saatleri artırılarak, bu uygulamalardan alınan puanlar da öğretmen seçiminde değerlendirmeye dahil edilmelidir.
- Uygulanacak yeni bir sistem yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üniversiteye yerleşen öğretmen adaylarına yönelik olmalıdır.

Özetle, öğretmen seçme süreci teorik ve uygulamalı olmak üzere iki aşamalı olarak yapılmalıdır. Teorik aşamada, yapılacak olan merkezi bir sınavla öğretmen adayının genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik alan bilgisi sınanmalıdır. Uygulama aşamasında ise öğretmenlik programlarında uygulama ders saatlerinin sayısı artırılmalı ve uzman akademisyenler uygulama okullarında bizzat gözlemler yaparak öğretmen adayının yeterli olup olmadığına karar vermelidir. Ancak uygulama aşamasında öğretmen adayının öğretmenlik mesleğini yapabileceği düzeyde bir taban puan belirlenerek, bu taban puanın alınması bir ön koşul olmalıdır. Teorik ve uygulama aşamasında alınan puanlar belli bir yüzdelikle (ör:%60 Teorik, %40 Uygulama) birleştirilerek öğretmen adayı hakkında son değerlendirme yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, S., Özpınar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: İlköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1): 38-63.
- Baki, A. (1997). Çağdaş gelişmeler ışığında matematik öğretmenliği eğitimi programları. *Eğitim ve Bilim*, 21(103): 46-54.
- Ball, D.L. (1988). *Knowledge and reasoning in mathematical pedagogy: Examining what prospective teachers bring to teacher education*. Doctoral dissertation, Michigan State University, East Lansing.
- Ball, D.L. (1990). The mathematical understanding sthat prospective teachers bring to teacher education. *Elementary School Journal*, 90: 449-466.
- Barber, M., Mourshed, M. (2007). *How the world's best-performing school systems come out on top*. London: Mc Kinsey and Company.

- Cankoy, O. (2010). Mathematics teachers' topic-specific pedagogical content knowledge in thecon text of teaching a^0 , $0!$ and $a \div 0$. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 10(2): 749-769.
- Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2): 207-237.
- Davis, B., Simmt, E. (2006). Mathematics-for-teaching: An ongoingin vestigation of the mathematics that teachers (needto) know. *Educational Studies in Mathematics*, 61: 293–319.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dilekmen, M., Ercoşkun, M.H., Nalçacı, A. (2008). Öğretmen adaylarının akademik ve KPSS başarılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11: 304-315.
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik mesleğine girişte Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) yönteminin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1): 1-31.
- Erginer, E. (1995). Alan bilgisi öğretimine dayalı ilköğretime sınıf öğretmenleri yetiştirme modeli. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlköğretim ve Sorunları Sempozyumu, Bolu*.
- Hill, H.C., Rowan, B., Ball, D.L. (2005). Effects of teachers' mathematical know ledge for teaching on student achievement. *American Educational Research Journal*, 42(2):371–406.
- Hollins, E.R. (2011). Teacher preparation for quality teaching. *Journal of Teacher Education*, 62(4): 395-407.
- Küçük, A., Demir, B., Baran, T. (2010). İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin matematik öğretimi alanındaki yeterlilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20-22 Mayıs 2010, Elazığ*.
- MEB (2009). *İlköğretim matematik dersi 6-8. sınıflar öğretim programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2011). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Öğretmen Yeterlikleri “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” ve “Özel Alan Yeterlikleri”. <http://otmg.meb.gov.tr/>

- Nartgün, Ş.S. (2008). Aday öğretmenlerin gözüyle milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim kurumlarına öğretmen atama esasları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2): 47-58.
- Paliç, G., Keleş, E. (2011). Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2): 199-220.
- Peker, M. (2009). Genişletilmiş mikro öğretim yaşantıları hakkında matematik öğretmeni adaylarının görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2): 353-376.
- Sezgin, F., Duran, E. (2011). Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın (KPSS) öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarına yansımaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3): 9-22.
- Shulman, L.S. (1986). Thosewhounderstand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2): 4-14.
- Shulman, L.S. (1987). Knowledge andteaching: Foundation of thenew reform. *Harvard Educational Review*, 57(1): 1-22.
- Smith, M. (2000). Redefining success in mathematics teaching and learning. *Mathematics Teaching in the Middle School*, 5(6): 378-389.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tchoshanov, M.A. (2011). Relation ship between teacher know ledge of concepts and connections, teaching practice, and student achievement in middle grades mathematics. *Educational Studies in Mathematics*, 76: 141-164.
- Ubuz, B. (2002). Üniversite eğitimi ve öğretmenlik: Matematik öğretmenlerinin ve adayların görüşleri. *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yin, R.K. (1994). *Case study research design and methods*. SAGE Publications.
- Wilson, S.M., Shulman, L.S., Richert, A. (1987). 150 different ways of knowing: Representations of knowledge in teaching. In J. Calderhead (Ed.), *Exploring teachers' thinking* (pp. 104-124). Sussex, England: Holt, Rinehart & Winston.